

ΤΑΞΗ: Α΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ

Ημερομηνία: Σάββατο 9 Ιανουαρίου 2021

Διάρκεια Εξέτασης: 2 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A¹. Την επομένη έφτασε από τη Ναύπακτο ο Αθηναίος στρατηγός Νικόστρατος του Διειτρέφους, με δώδεκα καράβια και πεντακόσιους Μεσσήνιους οπλίτες. Διαπραγματεύτηκε με τις δύο παρατάξεις και τις έπεισε να συμφιλιωθούν. Συμφωνήθηκε να δικάσουν τους δέκα πρωταίτιους - που είχαν άλλωστε φύγει αμέσως από την πόλη - και να μην πειράζουν κανέναν άλλον. Θα έκαναν σπονδές μεταξύ τους και συμμαχία με τους Αθηναίους. Αφού τα πέτυχε όλα αυτά, ο Νικόστρατος ετοιμαζόταν να φύγει, αλλά οι αρχηγοί των δημοκρατικών τον έπεισαν να τους αφήσει πέντε καράβια του, ώστε να αποθαρρυνθούν οι αντίπαλοί τους να κάνουν κίνημα. Σε αντάλλαγμα θα του έδιναν πέντε κερκυραϊκά καράβια με δικά τους πληρώματα.

B1.α² παραγίνεται βοηθών έκ Ναυπάκτου: Πρόκειται για τον Αθηναίο στρατηγό Νικόστρατο, ο οποίος κατέφθασε προς ενίσχυση των δημοκρατικών με 12 καράβια από την Ναύπακτο. Στη Ναύπακτο αγκυροβολούσε μόνιμα μοίρα του αθηναϊκού στόλου λόγω της καίριας θέσης της περιοχής για τον έλεγχο του Κορινθιακού κόλπου και των θαλάσσιων δρόμων προς τη Δύση.

δέκα μὲν ἄνδρας τοὺς αἰτιωτάτους κρῖναι: Πρόκειται για τους κατ' εξοχήν υπαίτιους, δηλαδή αυτούς που πήραν μέρος στη σφαγή του βουλευτηρίου και στις μάχες. Ανάμεσα σ' αυτούς οι πέντε θα ήταν εύλογα οι ολιγαρχικοί που είχαν καταδικαστεί αρχικά για το κόψιμο των χαράκων από το τέμενος του Δία και του Αλκίνου από τον εθελοπρόξενο των Αθηναίων τον Πειθία, ως ανταπόδοση στη δίκη πολιτικής σκοπιμότητας στην οποία τον είχαν παραπέμψει.

¹ ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΟΙ ΚΕΙΜΕΝΑ ΜΕ ΠΑΡΑΛΛΗΛΕΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ (Μετάφραση Α. Βλάχου), σελ. 36

² Σχολικό εγχειρίδιο ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΟΙ, σελ. 322, 324

οἱ οὐκέτι ἔμειναν: Μετά από τη συμφωνία του Νικόστρατου με τους Κερκυραίους, οι δέκα ολιγαρχικοί δεν ἔμειναν για να δικαστούν (ὅπως εἶχε προτείνει ο Νικόστρατος), αλλά ἔφυγαν. Πιθανόν θεωρεῖται ὅτι εἶχαν φύγει πριν ο Νικόστρατος κάνει τις προτάσεις του.

τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν : Δεν εἶναι γνωστή η θέση του ἱεροῦ αὐτοῦ. Η καταφυγή στο ἱερό συνιστά ἱκεσία και, ὅπως εἶναι γνωστό, οι ἱκέτες θεωροῦνταν πρόσωπα ἱερά και ἀπαραβίαστα. Οι Διόσκουροι (Κάστορας και Πολυδεύκης) ἦταν δίδυμοι ἥρωες γιοι της Λήδας και του Δία. Η λατρεία τους ἔχει τις ρίζες της στη Σπάρτη, ὅπου τους τιμοῦσαν ὡς προστάτες του σπαρτιατικοῦ κράτους. Λατρεύονταν ἐπίσης σε πολλές περιοχές της Ελλάδας και ὡς προστάτες των ναυτικών. Συνεπώς, σε μια πόλη με τόσο αναπτυγμένη ναυτιλία, ὅπως ἦταν η Κέρκυρα, ἦταν ἐπόμενο να ὑπάρχει ἱερό των δίδυμων ἀδερφών.

B1.β Αν και ο Νικόστρατος ἀπὸ την πρώτη στιγμή της ἀφίξής του στην Κέρκυρα ἔδειξε ἰδιαίτερη μετριοπάθεια στο χειρισμό της κρίσης που επικρατοῦσε ἐκεῖ, οι ἀντιμαχόμενες παρατάξεις (ολιγαρχικοί - δημοκρατικοί) ἐκδηλώνουν ἔντονη ψυχρότητα, καχυποψία και διάθεση ἐκδικητικότητας μεταξύ τους.

Αὐτό καθίσταται ἐμφανές, ἀμέσως μετὰ ἀπὸ την τυπική συμφιλίωση που πέτυχε ο Νικόστρατος ἀνάμεσα σε ολιγαρχικούς και δημοκρατικούς, ὅταν τους παρότρυνε να παραπεμπουν σε δίκη τους δέκα πρωταίτιους για τις φασαρίες ολιγαρχικούς και να ζήσουν ἀρμονικά. Οι ἀρχηγοὶ των δημοκρατικῶν - και ἐνῶ ο Νικόστρατος ετοιμαζόταν να φύγει ἀπὸ την Κέρκυρα - **τον ἐπεισαν να τους ἀφήσει πέντε ἀπὸ τα καράβια του, ὥστε να ἀποθαρρυνθοῦν οι ἀντίπαλοί τους (οι ολιγαρχικοί) να κάνουν κίνημα** «οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἤσσαν τι ἐν κινήσει ὧσιν οἱ ἐναντίοι». Οι δημοκρατικοὶ φαίνεται ὅτι θεωροῦν την παρουσία των ἀθηναϊκῶν πλοίων στην Κέρκυρα ὡς ἀποτρεπτικό μέσο της ἐπιθετικότητας των ἀντιπάλων τους. Ἀμέσως μόλις ο Νικόστρατος συμφώνησε, **οι δημοκρατικοὶ τα ἐπ'ἀνδρῶσαν με ολιγαρχικούς** «οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς». Με τον τρόπο αὐτό οι δημοκρατικοὶ θα μπορούσαν να ἐλέγχουν τους ολιγαρχικούς και να τους καταστήσουν ἀκίνδυνους, ἀποτρέποντας οποιαδήποτε ἀνταρσία ἐκ μέρους τους. Το κλίμα της καχυποψίας συντηρεῖται το ἴδιο ἔντονα και ἀπὸ τους ολιγαρχικούς, **καθὼς φοβούμενοι μήπως οι δημοκρατικοὶ τους στείλουν στην Ἀθήνα, κάθισαν ὡς ἱκέτες στο ἱερό των Διοσκόρων** «δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν». (Σημειωτέον ὅτι οι ἱκέτες θεωροῦνταν πρόσωπα ἱερά και ἀπαραβίαστα). Το μέγεθος της ἐπιφυλακτικότητας και της καχυποψίας των ολιγαρχικῶν προς τους δημοκρατικούς στη συγκεκριμένη περίπτωση γίνεται ἀκόμα πιο ἐμφανές,

καθώς ούτε ο Νικόστρατος - παρά τη διαλλακτικότητα που επέδειξε εμφανώς μέχρι τώρα - μπόρεσε να τους καθησυχάσει και να τους πείσει να σηκωθούν από το ιερό «Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν...». Οι δημοκρατικοί με απροκάλυπτη πλέον διάθεση εκδικητικότητας και με την πρόφαση ότι η όλη στάση και η άρνηση των ολιγαρχικών να φύγουν με τον στόλο υποδηλώνει σκοπιμότητα εκ μέρους τους «ὥς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ζυμπλεῖν ἀπιστία» μπήκαν στα σπίτια τους και πήραν τα όπλα, ενώ θα είχαν σκοτώσει όσους ολιγαρχικούς συναντούσαν, αν δεν τους εμπόδιζε ο Νικόστρατος «τά τε ὄπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν». Η τελευταία αυτή κίνηση των δημοκρατικών πυροδότησε έτι περισσότερο το κλίμα της καχυποψίας εκ μέρους των ολιγαρχικών ώστε περίπου τετρακόσιοι κατέφυγαν ως ικέτες στο ιερό της Ήρας «Ὁρῶντες δὲ οἱ ἄλλοι τὰ γιγνόμενα καθίζουσιν ἐς τὸ Ἱεραιον ἰκέται καὶ γίνονται οὐκ ἐλάσσους τετρακοσίων». Τέλος, οι δημοκρατικοί συντηρώντας το εχθρικό κλίμα και από φόβο μήπως κάνουν κίνημα οι ολιγαρχικοί, τους σηκώνουν από το ιερό και τους μεταφέρουν στο νησί απέναντι από το Ήραιο και τους εφοδίαζαν οι ίδιοι με τα αναγκαία. «Ὁ δὲ δῆμος δέισας μὴ τι νεωτερίσωσιν ἀνίστησί τε αὐτοὺς πείσας καὶ διακομίζει ἐς τὴν πρὸ τοῦ Ἱεραίου νῆσον, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐκέισε αὐτοῖς διεπέμπετο».

Όλα τα παραπάνω δείχνουν την ψυχρότητα ανάμεσα στους δύο αντιπάλους που διανθίζεται με καχυποψία, επιθετικότητα και εχθρότητα. Ο Θουκυδίδης παραθέτει με λεπτομέρειες τις ενέργειες και τις αντιδράσεις της κάθε πλευράς φωτίζοντας διαδοχικά τις πράξεις όλων των παραγόντων που διαμορφώνουν τα γεγονότα.

Β1.γ Στο κείμενο Α ο Αθηναίος στρατηγός Νικόστρατος κατέφθασε την επόμενη μέρα από τη νίκη των δημοκρατικών στην Κέρκυρα με δώδεκα πολεμικά πλοία και πεντακόσιους Μεσσήνιους οπλίτες. Από την πρώτη στιγμή της αφίξεώς του, ο Νικόστρατος **δείχνει ιδιαίτερη μετριοπάθεια** στον χειρισμό της κρίσης. **Ακολούθησε συμβιβαστική πολιτική**, καθώς διαπραγματεύτηκε με τις δύο παρατάξεις και τις έπεισε να συμφιλιωθούν παραπέμποντας σε δίκη τους δέκα πρωταίτιους ολιγαρχικούς «ζύμβασίν τε ἔπρασσε καὶ πείθει ὥστε ζυγγορῆσαι ἀλλήλοις δέκα μὲν ἄνδρας τοὺς αἰτιωτάτους κρῖναι, οἳ οὐκέτι ἔμειναν, τοὺς δ' ἄλλους οἰκεῖν σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ποιησαμένους καὶ πρὸς Ἀθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν». Μάλιστα η χρήση του παρατατικού (ἔπρασσε) υποδηλώνει τις επίπονες και μακρές προσπάθειές του προς την κατεύθυνση αυτή. Ψύχραιμος και διαλλακτικός, όχι μόνο δεν πυροδοτεί την ήδη έκρυθμη κατάσταση που επικρατεί στην Κέρκυρα, αλλά **κινείται**

διπλωματικά, καθώς το ζητούμενο για αυτόν είναι να συμφιλιωθούν οι αντιμαχόμενες παρατάξεις στην Κέρκυρα, ώστε η συμμαχία της πατρίδας του με την Κέρκυρα να συναντήσει την ευρύτερη δυνατή αποδοχή. Στο πλαίσιο **της διαλλακτικότητάς του** αποδέχεται το αίτημα των δημοκρατικών για ανταλλαγή πέντε αθηναϊκών πλοίων με ισάριθμα κερκυραϊκά «οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν». Ο Νικόστρατος αποδεικνύεται **ένας ρεαλιστής εὐστροφος διπλωμάτης**, που για το συμφέρον της Αθήνας δε διστάζει ακόμα και να προσεγγίσει τους ολιγαρχικούς ικέτες και να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια να τους καθησυχάσει για την τύχη τους «Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμβεῖτο».

Στο κείμενο Β αποκαλύπτονται οι στρατηγικές ικανότητες του Νικόστρατου ως αρχηγού του αθηναϊκού στόλου που παρίσταται ως σύμμαχος των δημοκρατικών Κερκυραίων απέναντι στους Πελοποννησίους. Αρχικά ο Νικόστρατος διαβλέποντας την αριθμητική υπεροχή των Πελοποννησίων και φοβούμενος την περικύκλωσή τους από τον εχθρό επιλέγει την επίθεση κατά κέρας, πράγμα που αιφνιδιάζει τους Πελοποννησίους. Στην αντιμετώπιση των Πελοποννησίων, οι Αθηναίοι τρέπονται σε φυγή αργά, ώστε να τους ακολουθήσουν οι Πελοποννήσιοι και να δώσουν χρόνο στους δημοκρατικούς Κερκυραίους να μπουν στο λιμάνι. Ο Νικόστρατος εν τέλει κατάφερε με μόλις 12 πλοία να αναχαιτίσει 53 εχθρικά, να διατηρήσει τον στόλο του αλώβητο, να προστατεύσει την αποχώρηση των αποδιοργανωμένων Κερκυραίων και να διασφαλίσει τα αθηναϊκά συμφέροντα στην Κέρκυρα (το οποίο ήταν εξ αρχής το ζητούμενο), καθώς εμπόδισε τους Σπαρτιάτες να πραγματοποιήσουν την προσχεδιασμένη απόβασή τους στο νησί. Τα παραπάνω καταδεικνύουν **τις ψύχραιμες επιλογές του, τη τόλμη του, τη μεγάλη ναυτική του εμπειρία** καθώς και **την οξύτατη κρίση του**. Είναι **εὐστροφος και ευέλικτος** στις κινήσεις του, καθώς επιλέγει την επίθεση κατά κέρας προς αιφνιδιασμό των αντιπάλων ενώ καταφέρνει να τους απορροφήσει με τη φυγή του στόλου του και να δώσει χρόνο στους Κερκυραίους να μπουν στο λιμάνι. Είναι **ευφυής και μεθοδικός** στις κινήσεις του. Προστατεύει πάνω απ' όλα τα αθηναϊκά συμφέροντα, πράγμα που τον καθιστά **ρεαλιστή ως προς τον στόχο του και πολιτικά εὐστροφο**.

Ο Νικόστρατος στα παραπάνω κείμενα παρουσιάζεται ως ιδιαίτερα χαρισματική προσωπικότητα. Εὐστροφος διπλωμάτης και ικανότατος ναύαρχος καταφέρνει να προασπίσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα αθηναϊκά συμφέροντα στην Κέρκυρα. Η πολιτική ευφυΐα και ο ανθρωπισμός που επιδεικνύει στην κατάσταση αυτή ο Νικόστρατος δε συναντιέται σε κανέναν άλλο Αθηναίο, με μόνη ίσως

εξαίρεση τον Περικλή, ο οποίος φαίνεται ότι διέθετε το είδος της μεγαλοφροσύνης που η συμπεριφορά του Νικόστρατου αφήνει να διαφανεί.³

B2. 1Σ, 2Λ, 3Λ, 4Σ, 5Λ, 6Σ, 7Λ, 8Λ, 9Σ, 10Σ

B3α. Αποχώρηση: ξυγχωρήσαι

Αλληλεγγύη: ἀλλήλοις

Αποδιοπομπαίος: ξυμπέμψειν

Καθίζηση: καθίζουσιν

Εξοπλισμός: ὀπλισθεῖς

B3β. 1. δ

2. α

3. ε

4. γ

5. β

B4α. ναυσί: νεῶν

ἄνδρας τοὺς αἰτιώτατους: ἄνερ αἰτιώτατε

προφάσει: προφάσεσι(ν)

ὕγιες: ὕγιῃ

οἷς: οὓ

B4β. παραγίνεται: παραγεγόνασι(ν)

ἐκώλυσε: κωλύσεσθαι

οἰκεῖν: οἰκοῖμεν

κατέλεγον: κάτειπε

πείσας: πείθων

³ Σχολικό εγχειρίδιο ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΟΙ, σελ. 334

B5α.i. ὁ Διειτρέφους: ομοιόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, παράθεση στο “Νικόστρατος”

στρατηγός: ομοιόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, παράθεση στο “Νικόστρατος”

τῇ ἐπιγιγνομένη: επιθετική μετοχή, ως ομοιόπτωτος ονοματικός επιθετικός προσδιορισμός στο “ἡμέρα”

δώδεκα: ομοιόπτωτος ονοματικός επιθετικός προσδιορισμός στο “ναυσί”

πεντακοσίους: ομοιόπτωτος ονοματικός επιθετικός προσδιορισμός στο “ὀπλίταις”

δέκα: ομοιόπτωτος ονοματικός επιθετικός προσδιορισμός στο “ἄνδρας”

Ἀθηναίων: ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, γενική αντικειμενική στο “στρατηγός”

Μεσσηνίων: ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, γενική διαιρετική στο “ὀπλίταις”

ii. ἐς τὰς ναῦς: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού (ή της κίνησης - σκόπιμης ενέργειας) στο “κατέλεγον”

Ἴκεται: επιρρηματικό κατηγορούμενο του σκοπού στο υποκείμενο “οἱ ἄλλοι”

B5β.i. οἷ οὐκέτι ἔμειναν: δευτερεύουσα ονοματική αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο “ἄνδρας”, κρίσεως, εκφέρεται με οριστική διότι δηλώνει το πραγματικό.

μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι: δευτερεύουσα ονοματική, ουσιαστική ενδοιαστική πρόταση ως αντικείμενο στη μετοχή “δείσαντες”, εκφέρεται με υποτακτική διότι δηλώνει προσδοκώμενο φόβο.

ii. γ. τελική